Lähettäjä: sofia.aspelund@om.fi <sofia.aspelund@om.fi>
Lähetetty: maanantai 18. toukokuuta 2020 13.33

Hei!

Lakivaliokunnan pyynnöstä oikeusministeriö täydentää 11.5.2020 antamaansa vastausta siltä osin kuin kyse on siitä, tulisiko kuluttaja-asiamiehelle antaa oikeus valittaa markkinaoikeuden päätöksestä myös sen eduksi, jolle seuraamusmaksu on määrätty. Käsiteltävänä olevan ehdotuksen mukaan kuluttaja-asiamies saisi valittaa markkinaoikeuden päätöksestä vain silloin, kun markkinaoikeus on hylännyt kuluttaja-asiamiehen esityksen kokonaan tai osaksi.

Oikeusministeriön tiedossa ei ole, että muualla hallinnollisia sanktioita koskevassa lainsäädännössä olisi säännöksiä viranomaisen valitusoikeudesta yksityisen hyväksi. Jos yhdessä asiaryhmässä näin olisi, se merkitsisi poikkeamista pääperiaatteesta, jolloin ratkaisulle tarvittaisiin erityisen painavia perusteluja. Nyt tällaisia perusteluja ei ole esitetty. Oikeusministeriön näkemyksen mukaan ei ole suotavaa tehdä yhdessä asiassa keskeiseen ja hallintolainkäyttöasioita laajasti koskevaan asiaan eli viranomaisen valitusoikeuteen periaatteellisesti suuria muutoksia. Jos tällaisia muutoksia katsottaisiin aiheelliseksi tehdä, asiaa tulisi selvittää kaikkien seuraamusmaksujen ja laajemminkin hallintolainkäyttöasioiden kannalta.

Rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia koskevan sääntelyn kehittämisestä on annettu professori Mäenpään työryhmän mietintö (Rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia koskevan sääntelyn kehittäminen; Työryhmän mietintö; OMML 52/2018), joka sisältää ehdotuksia lainvalmistelun tukena käytettäviksi hallinnollisten sanktioiden sääntelyperiaatteiksi. Ehdotusten tavoitteena on ollut selkeyttää ja yhtenäistää hallinnollisia seuraamusmaksuja koskevaa lainsäädäntöä. Mietinnössä kiinnitettiin huomiota mm. sanktion kohteena olevan oikeusturvaan. Asianosaisen valitusoikeutta mietinnössä korostettiin, mutta mietinnössä ei ehdotettu muutoksia valitusoikeutta koskeviin säännöksiin.

Kuluttaja-asiamiehen neuvotteluvelvollisuudesta säädetään voimassa olevan Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain (661/2012) 9 §:ssä. Kuluttaja-asiamies voi lisäksi prosessin kuluessa esittää näkökohtia myös siitä, mitä sanktioesityksen kohde asiasta esittää. Kuluttaja-asiamies voi myös peruuttaa esityksensä tai muuttaa sitä alkuperäistä lievemmäksi. Tämän harkinnan tapahtuminen vasta ensimmäisen tuomioistuinasteen ratkaisun jälkeen tilanteessa, jossa yksityinen osapuoli, pääsääntöisesti elinkeinonharjoittaja, ei olisi lainkaan kiinnostunut muutoksenhausta, vaikuttaa hallintolainkäytön järjestelmälle vieraalta. Niin ikään olisi erikoista, että kuluttaja-asiamies omassa valituksessaan vaatisi seuraamusmaksun suurempaa alentamista kuin yksityinen osapuoli omassa valituksessaan.

Jos kysymyksessä on aikaisemmassa vaiheessa tapahtunut tosiseikkavirhe tai selvityksen riittämättömyys, kuluttaja-asiamies on joka tapauksessa velvollinen ilmaisemaan asiaa ratkaisevalle tuomioistuimelle omaa toimintaansa koskevat puutteelliset lähtökohdat. Tätä tukee oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 37 §:n 3 momentin viimeinen virke (viranomaisen on oikeudenkäynnissä otettava huomioon tasapuolisesti yleiset ja yksityiset edut), kun kysymys on asian selvitysvastuusta.

Lisäksi oikeusministeriö täydentää lakivaliokunnan pyynnöstä aiemmin lausumaansa siltä osin kuin kyse on tarkastusoikeutta koskevan säännöksen muotoilusta (1. lakiehdotuksen 8 §):

Tarkastusoikeutta koskevan 1. lakiehdotuksen 8 §:n 2 momentin osalta oikeusministeriö viittaa aiemmin esittämäänsä. Lakivaliokunta voi niin halutessaan harkita vielä sellaista muotoiluvaihtoehtoa, jossa on yksilöidymmin esitetty se ajatus, että teosta voi olla säädetty joko yksinomaan vankeusrangaistuksen uhka tai sitten rangaistusasteikko, johon sisältyy vaihtoehtoina sakkorangaistus ja määräaikainen vankeusrangaistus. Tällaisena vaihtoehtona kysymykseen tulisi seuraava 8 §:n muotoilu:

8 § Tarkastusoikeus

Toimivaltaisella viranomaisella on oikeus tehdä tarkastus elinkeinonharjoittajan hallinnassa olevissa liike- ja varastotiloissa, maa-alueilla sekä kulkuneuvoissa, jos tarkastus on tarpeen valvonta-asian hoitamiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu tarkastus saadaan toimittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa vain, jos tilassa tosiasiallisesti harjoitetaan elinkeinotoimintaa, tarkastuksen toimittaminen valvonta-asian hoitamiseksi on välttämätöntä ja on perusteltu ja yksilöity syy epäillä yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvaa sääntelyä rikotun tai rikottavan tavalla, josta voi olla seuraamuksena tässä laissa tarkoitettu seuraamusmaksu tai josta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta.

Säännöksen loppuosa voidaan vaihtoehtoisesti muotoilla seuraavasti: … tai josta on enimmäisrangaistukseksi säädetty vankeutta.

Oikeusministeriö toteaa erikseen, että rikoslain ja sen säädösnumeron mainitseminen ei pykälässä ole itse asiassa aiheellista, koska ei ole tarvetta poissulkea sääntelyn ulkopuolelle rikoslain ulkopuolisia rangaistussäännöksiä, joissa on vankeusrangaistuksen uhka.

Ystävällisin terveisin
Sofia Aspelund

****

Sofia Aspelund
Lainsäädäntöneuvos / Lagstiftningsråd / Senior Ministerial Adviser, legislative affairs
Oikeusministeriö / Justitieministeriet / Ministry of Justice
Yksityisoikeus- ja oikeudenhoito-osasto / Avdelningen för privaträtt och rättsvård / Department for Private Law and Administration of Justice
Siviilioikeusyksikkö / Enheten för civilrätt / Civil Law Unit
Eteläesplanadi / Södra esplanaden 10
PL / PB / PO BOX 25
FI-00023 VALTIONEUVOSTO / STATSRÅDET / GOVERNMENT
Puh. / Tel. +358 2951 50554
Sähköposti / E-post / E-mail: sofia.aspelund@om.fi